

Posudek vedoucího bakalářské práce

Název práce: Obřízka v indonésckém souostroví z antropologické perspektivy

Autor: Kateřina Svobodová

Počet stran: 46

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Pokorný, PhD.

Rok odevzdání: 2015

Cílem předkládaná bakalářská práce, dle úvodních slov v Abstraktu, je představení tématu mužské a ženské obřízky v historicko-kulturním kontextu indonésckého souostroví. Jak se Kateřině záměr vydařil, přiblížím v následujícím textu.

V Úvodu autorka doplňuje informace Abstraktu tím, že zmiňuje kulturní relativismus západního světa jako jednu z největších překážek pro pochopení a studium mužské a ženské obřízky a zároveň podotýká, že je velmi obtížné dohledat k tématu relevantní data vycházející z terénních výzkumů, protože se obřezaní lidé velmi často zdráhají o tomto zákroku mluvit, tím spíše, že se dotýká těch nejintimnějších částí lidského těla. Velmi správně autorka upozorňuje, že také v západní společnosti existují postupy upravující lidské tělo např. modelace prsů, plastické operace aj. (s. 7).

Vlastní práce je členěna do čtyř hlavních částí: 2. Základní terminologie a typologie obřízky; 3. Obřízka v Indonésii; 4. Důvody vedoucí k praktikování obřízky v Indonésii; 5. Problematika obřízky v současné Indonésii. Tyto části jsou dále děleny na jednotlivé kapitoly a podkapitoly a to vyjma části č. 3 Obřízka v Indonésii, která je tvořena jen jednou kapitolou.

V první části pojmenované Základní terminologie a typologie obřízky, jsme seznámeni s významem slova „obřízka“ a to nejen v latině a angličtině, ale také v arabštině (s. 9). Bohužel schází význam slova v indonésckině, což lze s ohledem na téma práce považovat za nedostatek. Poslední odstavec první části opět připomíná rozdílný pohled západního světa a tradičních oblastí, kde se obřízka praktikuje (s. 9 – 10).

V první kapitole první části (2.1 Historie a geografické vymezení) autorka uvádí, že hlavními důvody pro praktikování obřízky je náboženství a kulturně determinované tradice a uvádí příklady afrických etnik praktikujících obřízku a vyznávajících různá náboženství. Následuje krátký historický exkurz a informace o postoji velkých světových náboženství k danému tématu (křesťanství, judaismus a islám). Chybí hinduismus, který je v Indonésii přítomen na ostrově Bali. Kapitola je ukončena informacemi Světové zdravotnické organizace týkající se souhrnného počtu obřezaných mužů a žen.

Kapitola 2.2 Formy mužské obřízky, a podkapitola 2.2.1 Vliv obřízky na sexualitu muže, přináší informace o hlavních formách mužské obřízky a o jejím geografickém vymezení včetně příkladů jednotlivých etnik. V samém závěru je uvedena velmi zajímavá teorie o souvislosti s prováděním obřízky u chlapců a výskytem autismu (s. 15). Podobnou formou textu je také psána kapitola 2.3 Formy ženské obřízky, a podkapitola 2.3.1 Vliv obřízky na sexualitu ženy. Vlastní text je delší než u předešlé kapitoly, což je způsobeno existencí velkého množství regionálních i obsahových odlišností vlastních ženské obřízce, s jejímiž typy jsme v textu velmi podrobně seznámeni. Dále se dozvídáme názvy/zkratky používané v anglicky psané literatuře označující jednotlivé formy ženské obřízky a jsme správně upozorněni na nejasnosti ohledně zařazení a

pojmenovávání jednotlivých obřízkových postupů a tudíž na panující nejednoznačnost a nevěrohodnost některých dat (s. 18). Obě kapitoly obsahují velmi explicitní popis zákroků a následných možných komplikací, což v kontextu práce vytváří zajímavý efekt naléhavosti.

Kapitola 2.4 Analogie ženské a mužské cirkumcize, je celkem krátká a mimo informace, že studii zabývajících se zmíněnou analogií je daleko větší množství než studii o vlastní obřízce, se z ní nic dalšího nedozvíme, což je jistě škoda.

Druhá část práce, 3. Obřízka v Indonésii, se zabývá konkrétními typy obřízky, jejími sociokulturními aspekty a také geografickým rozšířením a obsahuje jen jednu kapitolu (3.1 Historie obřízky v Indonésii). V úvodu se dozvídáme o praktikování mužské obřízky, která je v majoritně muslimské Indonésii brána jako nedílná součást života a také o obřízce ženské, která je zahalena mnoha tajemstvími a neochotou zainteresovaných o této problematice hovořit (s. 21). Dále jsou zde zmíněny konkrétní informace o provádění hromadných obřízek u chlapců v novorozeneckém věku a to přímo v indonéských nemocnicích. Velmi zajímavé jsou informace o hromadném obřezávání mužů na Irian Jaya a to z důvodu víry v následné nešíření pohlavně přenosných chorob. Na stejné straně (s. 22) nalezneme také tvrzení některých Indonésanů, kteří věří, že ženská obřízka zmenší vrozenou sexuální dychtivost ženy, kterou je nutné redukovat.

Kapitola 3.1 Historie obřízky v Indonésii velmi podrobně popisuje první evropské zmínky o obřízce v indonéském souostroví, bohužel se věnuje jen namátkovým pracím a bez dalšího vysvětlení končí v 19. století. Této kapitole by slušelo podrobnější zpracování.

Třetí část (4. Důvody vedoucí k praktikování obřízky v Indonésii) se výběrově zabývá příčinami vedoucími k obřízce a také doplňuje informace ohledně její distribuce na území Indonésie (mužská je rozšířena téměř na celém území, ženská především v urbánních částech – s. 25). První ze zkoumaných příčin je popsán v kapitole 4.1 Přejímový rituál. V kapitole je správně poukázáno, že iniciační proces je vlastní, či lépe řečeno byl vlastní, velkému počtu původních/nativních kultur a že sloužil k vymezení přechodu mezi jednotlivými životními etapami každého jednotlivce (s. 26). Téma je dále rozpracováno v podkapitolách 4.1.1 Mužská obřízka v kontextu přejímového rituálu a 4.1.2 Ženská cirkumcize v kontextu přejímového rituálu. Dozvídáme se např. o průměrném věku chlapců podstupujících tento rituál (tato informace u žen/dívek bohužel chybí) a také přínosnou informaci ohledně ženské obřízky v patriarchálních společnostech, ve kterých je žena do svatby majetkem otce a poté manžela a její život je určován „mužskými“ pravidly včetně vlastní obřízky, která, jak již bylo uvedeno dříve, slouží mužům jako nástroj ke zmenšení domnělé ženské sexuální náruživosti.

Kapitola 4.2 Náboženství jako důvod k obřízce v Indonésii je doplněna dvěma podkapitolami 4.2.1 Mužská obřízka v Indonésii z náboženského hlediska a 4.2.2 Islám a ženská obřízka v Indonésii. Z textu vyplývají informace ohledně postoje islámu k oběma typům obřízek, což je doplněno krátkým historickým exkurzem, který přináší velmi překvapující zjištění o toleranci a nezakazování ženské obřízky v islámské společnosti, protože se s největší pravděpodobností jedná o předislámský zvyk (s. 31).

Čtvrtá část práce 5. Problematika obřízky v současné Indonésii, stručně popisuje některé současné aspekty spojené s obřízkou v indonéském souostroví a zabývá se především vztahem Světové zdravotnické organizace k praktikování obou typů obřízky v Indonésii a zmiňuje její vyjádření a doporučení směřující k indonéské vládě, která, jak autorka podotýká, dosud nezaujala k problematice především ženské obřízky,

jednoznačný postoj (s. 32 – 33). Následuje popis tří výběrových indonéských etnik praktikujících obřízku (5.1.1 Torajové, 5.1.2 Atoni a 5.1.3 Dajakové). Je škoda, že u všech tří etnik je popisována pouze obřízka mužská, k celkové komplexnosti práce by bylo vhodné doplnit také nějaké etnikum nebo sociální skupinu praktikující obřízku ženskou. Praktiky mužské obřízky u těchto tří etnik jsou popsány dostatečně podrobně a poskytují čtenáři dostatečný úvod do tématu „etnické“ obřízky.

Mám-li zhodnotit předkládanou bakalářskou práci, mezi její neoddiskutovatelné klady patří časté etnologické přesahy tématu spolu s vysokým počtem odkazů na odbornou etnologickou literaturu. To svědčí o schopnosti práce s bibliografickými zdroji a také o znalosti formálních náležitostí včetně poctivě vedeného poznámkového aparátu a citačních odkazů. Přestože Kateřina měla během psaní občasně tendence sklouzávat k nepodstatným doplňujícím informacím, v předkládaném textu se toto neprojevílo. Současně vyzdvihují autorčinu schopnost vtěsnat velké množství dílčích informací do jednotlivých odstavců, které jsou psány s minimalistickou přesností, což je rozhodně spíše kladem nežli záporem celého textu.

Mezi nedostatky práce řadím především neprovázanost textu a jeho vnitřní nesourodost, jednotlivé části a kapitoly pak tvoří ucelené celky bez znatelných přesahů do dalších částí. Příčinou se pravděpodobně jeví autorčina nezkušenost s psaním rozsáhlejšího textu. Některé kapitoly by si také zasloužily více prostoru a komplexnější pojetí, např. části a kapitoly 4.2 Náboženství jako důvod k obřízce v Indonésii, 5. Problematika obřízky v současné Indonésii a do jisté míry také kapitola 3. Obřízka v Indonésii.

S přihlédnutím k výše řečenému hodnotím práci jako **velmi dobrou a doporučuji ji k obhajobě.**

Vypracoval: Mgr. Ondřej Pokorný, PhD.

V Praze, dne 21.8.2015